

Lähetysseuran kehitysyhteistyö Zimbabwessa

Gwain isoäidit kasvattajina

Orvot, HIV-positiiviset sekä vammaiset kuuluvat yhteisöjensä haavoittuvaisimpiin ihmisryhmiin – varsinkin, jos he ovat lapsia. Naiset ja tytöt kantavat lisäksi yhteiskunnan tottumusten ja kulttuuristen odotusten painolastia. Haavoittuvassa asemassa olevilta lapsilta ja nuorilta puuttuu tietoa sukupuolisuudesta sekä lisääntymisterveydestä, ja he ovat näin erityisen herkkiä altistumaan seksitaudeille, seksuaaliselle hyväksikäytölle ja teiniraskauksille. Vammaisiin suhtaudutaan ennakkoluuloisesti, mikä haittaa heidän osallistumistaan yhteisöjen elämään niiden tasavertaisina jäseninä. Zimbabwessa vammaisia on valtion vuoden 2012 tilastojen mukaan noin miljoona – lähes 10 % väestöstä.

Hankkeen tavoitteena on rakentaa yhteisöjä, jotka ottavat vastuun keskuudessaan olevien orpojen tai muutoin haavoittuvassa asemassa olevien lasten hoivan, suojan ja elämän perusedellytysten turvaamisesta. Yhteisöjen jäseniä rohkaistaan itsenäiseen vastuunkantoon ja löytämään resurssit paikallisesti. Toisaalta tavoitteena on itsenäiset, itsetunnoltaan terveet lapset ja nuoret, jotka tiedostavat oikeutensa ja pystyvät puolustamaan niitä. Lisäksi tavoitteena on emansipoituneet yhteisöjen jäsenet, jotka osaavat vaatia vastuunkantajia vastuuseen teoistaan tai tekemättä jättämistään.

Hanketta toteuttaa Gwai Grandmothers Group. Isoäitien ryhmät syntyivät vastapainona Zimbabwen 1990-luvun poliittiselle kaaokselle, syvenevällä taloudellisella ahdingolla, toimeentulohaasteille, pahenevalle HIV-tilanteelle ja kuivuusvuosille. Zimbabwessa on arviolta noin miljoona HIV-orpoa lasta. Sijainniltaan syrjäisen maaseutuyhteisön luterilaisen seurakunnan naiset järjestäytyivät voidakseen huolehtia yhteisönsä orvoista ja pian mukaan lähti naisia myös muista kirkkoista. Vuosien myötä toiminta on laajentunut ja vakiintunut, osittain toimintamallin systemaattisella viemisellä uusille alueille.

Vammaisten oikeudet ja kuntoutus yhteisöissä

Zimbabwessa kansalaisyhteiskunnan toiminta on rajoitettua. Kansalaisjärjestöt ovat poliittisen ja taloudellisen toimintaympäristön vaikeudesta huolimatta jatkaneet toimintaansa sinnikkäästi, etenkin demokratian edistämiseksi ja ihmisoikeuksien puolustamiseksi, tosin monesti suuren uhan alla. Kansalaisjärjestöt raportoivat jatkuvasti turvallisuuspoliisin seurannasta ja uhkailusta. Niin kansalaisyhteiskunnan aktivisteja kuin oppositiopuolueidenkin edustajia pidätetään usein heikoin tai olemattomin perustein. Kirkkojen toimivapaus on kansalaisjärjestöjä parempi, sillä niiden ei esimerkiksi tarvitse pelätä rekisteröintinsä menettämistä.

Zimbabwessa on vallalla laajalle levinnyt välinpitämättömyys vammaisten oikeuksien tiedostamisessa - ja valtionhallinnon taholta haluttomuus puuttua asiaan. Vammaisten yhteiskunnallinen osallistuminen ja kansalaisoikeuksien toteutuminen on haasteellista ja palvelujen pariin pääsy vaikeaa, mikä johtaa elämän laadun heikentymiseen. Vammaiset ihmiset putoavat myös valtaväestöä helpommin köyhyysloukkuun: toimeentulomahdollisuudet ja niiden pariin pääsy on rajoitetumpaa. Vammaiset joutuvat myös helpommin väkivallan, hyväksikäytön ja syrjinnän uhreiksi.

Zimbabwe ratifioi YK:n vammaisten yleissopimuksen (Convention on Rights of Persons with Disabilities, UNCRPD) jo vuonna 2013, mutta sitä ei ole toimeenpanttu. Vammaislainsäädäntö on vanhentunutta. Vuoden 1992 'Disability Act' päivitettiin vuonna 1996 ja sen virtaviivaistaminen

SUOMEN¹⁸⁵⁹
LÄHETYSSEURA

vuonna 2013 uudistetun perustuslain kanssa aloitettiin. Prosessi on kuitenkin Zimbabwen hauraan poliittisen tasapainon ja vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi hidastunut. Se on vaikeuttanut myös UNCRPD:n vaatiman maaraportin tuottamista.

Hankkeen tavoitteena on parantaa vammaisten ihmisten elämänlaatua: paremmin saavutettavissa oleva terveydenhuolto, koulutus, toimeentulomahdollisuudet sekä mahdollisuudet itsensä kehittämiseen ja osallistumiseen vammaisten omissa yhteisöissä. Hankkeessa vammaisten oikeuksien toteutumista ja elämänlaadun parantamista ajetaan ennen kaikkea yhteisöpohjaisen kuntoutuksen (CBR) avulla. Hanketta toteuttaa Jairos Jiri Association (JJA).